

Rantala

Lausunto

24/2026/L 1(3)

24.2.2026

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 27.2.2026 klo 11.00

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 198/2025 vp

Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa rikosten torjumiseksi ja ehkäisemiseksi. Viranomaisten välinen tietojenvaihto luo edellytyksiä myös viranomaisten tehokkaammalle ja oikea-aikaisemmalle valvonnalle ja varhaiselle puuttumiselle. STTK kannattaa esityksen tavoitteita ja kiinnittää lausunnossaan huomiota työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeuksien laajentamiseen.

Työvoiman hyväksikäytön ehkäisy

Työperäinen hyväksikäyttö ja ihmiskauppa ovat työmarkkinarikollisuutta, ja niiden torjunta vaatii viranomaisten välistä tehokasta tiedonvaihtoa. Hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan näkökulmasta on tärkeää, että viranomaiset voivat luovuttaa tietoja tarvittaessa myös oma-aloitteisesti. Moniviranomaisyhteistyö on keskeisessä roolissa työperäisen hyväksikäytön torjunnassa ja tämä yhteistyö on välttämätöntä hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan tehostamiseksi. Tiedonsaanti- ja luovutusoikeuden laajentaminen mahdollistaisi viranomaisten tehokkaamman ja oikea-aikaisemman valvonnan ja varhaisen puuttumisen epäkohtiin ja olisi omiaan lisäämään työvoiman hyväksikäyttöön syyllistyvien työnantajien kiinnijäämisriskiä.

Työperäiselle hyväksikäytölle on ominaista myös se, että työntekosuhde pyritään naamioimaan muuksi oikeussuhteeksi kuin työsuhteeksi. Tyypillisesti sopimussuhde määritellään kumppanuus- tai toimeksiantosuhteeksi, eli yrittäjämuotoiseksi. Tavoitteena on kiertää työntekijän suojaksi säänneltyä normistoa ja työnantajavelvoitteita, jolloin työntekijä jää muun muassa työaikoja ja työturvallisuutta koskevan sääntelyn ulkopuolelle. Tietojen keräämisen näkökulmasta on olennaista tunnistaa tämä työperäisen hyväksikäytön muoto, sillä väärin toimivat yritykset eivät välttämättä näy tietokannoissa työnantajayrityksinä.

STTK kannattaa ehdotuksia työsuojeluviranomaisen osalta. STTK kannattaa myös ehdotuksia, joiden mukaan Ulosottolaitos ja Verohallinto voivat oma-aloitteisesti luovuttaa työsuojeluviranomaiselle tietoja.

24.2.2026

Näin voidaan havaita esimerkiksi alipalkkausta ja ulkomaalaisten henkilöiden rekisteröintien yhteydessä henkilöitä, joilla ei ole työnteko-oikeutta.

STTK pitää hyvänä ehdotuksia työsuojeluviranomaisen oikeudesta saada pyynnöstä valvonnan kohdentamiseksi tietojoukkoja myös työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnan kohdentamiseen. Lisäksi tilaajavastuulain mukaisen valvonnan kohdentamisen laajentaminen on kannatettavaa. Näillä muutoksilla työsuojeluviranomainen voisi kohdentaa valvontaa nykyistä tehokkaammin oikeisiin valvontakohteisiin, mikä lisäisi valvonnan vaikuttavuutta.

Esityksen suhde hallitusohjelman kirjauksiin

STTK kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitys toteuttaa hallitusohjelman kirjauksia vain osittain. Hallitusohjelmassa todetaan: "Viranomaisten yhteistyömahdollisuuksia parannetaan muun muassa varmistamalla tiedonsaanti- ja oma-aloitteiset tiedonanto-oikeudet viranomaisten välillä. Käynnistetään tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimet viranomaisten tiedonvaihdon kehittämiseksi niin, että hyväksikäytön ehkäiseminen tehostuu ja väärinkäytökset saadaan tiedoksi toimivaltaisille viranomaisille. Tehostetaan ihmiskaupan torjuntaa ja varmistetaan tietojenvaihto viranomaisten välillä. Ehkäistään ihmiskauppaa poikkihallinnollisesti ja kokonaisvaltaisesti. Torjutaan maahanmuuttoon liittyvää työperäistä hyväksikäyttöä ja turvataan rikoksen uhrien tukipalvelut." (s. 205)

Vaikka hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan, olisi työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeuksia tullut laajentaa huomattavasti kattavammin. Kuten esityksessä todetaan, työvoiman hyväksikäytön, ihmiskaupan ja työmarkkinarikollisuuden kitkeminen vaatii tehokasta moniviranomaisyhteistyötä. Työsuojeluviranomaiset ovat useaan otteeseen tuoneet esiin muun ohella mahdollisuuksia tehostaa viranomaisten yhteistyötä ja tiedonkulkua. Esimerkiksi elintarvikevalvonnassa voidaan havaita ravintolatyöntekijöiden työehtojen polkemista ja jopa ihmiskaupan tunnusmerkit täyttäviä olosuhteita. Myös yhteistyötä maahanmuuttoviranomaisten kanssa voitaisiin tehostaa.

STTK katsoo, että jotta hallitusohjelman kirjaus ihmiskaupan poikkihallinnollisesta ja kokonaisvaltaisesta ehkäisystä ja maahanmuuttoon liittyvän työperäisen hyväksikäytön torjunnasta toteutuisi, tulisi nämä ottaa huomioon esityksessä. Lisäksi STTK kiinnittää huomiota hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan turvataan rikoksen uhrien tukipalvelut. Tämä kirjaus näyttäisi jäävän huomiotta tässä yhteydessä ja se olisi kuitenkin tärkeä osa työmarkkinarikollisuuden torjunnassa.

Lopuksi STTK korostaa, että työmarkkinarikollisuuden torjuminen on vakava ja kasvava ongelma, jonka torjumiseksi tulee tehdä aktiivisia toimia. Viranomaisyhteistyön edellytysten parantaminen on yksi osa niitä.

Rantala

Lausunto

24/2026/L 3(3)

24.2.2026

Työnantajien on nykyisin aivan liian helppo jatkaa työntekijöiden hyväksikäyttöön perustuvaa liiketoimintamalliaan, koska kiinnijäämisriski on aivan liian pieni. Myös seuraamukset ovat vaatimattomia suhteessa tällaisen toiminnan negatiivisiin vaikutuksiin työntekijöille ja koko yhteiskunnalle muun ohella saamatta jäävinä verotuottoina ja sosiaalivakuutusmaksuina. Rehellisesti lain mukaan toimiville yrityksille koituu välitöntä kilpailuhaittaa, kun rikollisesti toimivat työnantajat saavat kilpailuetua polkemalla työntekijöiden oikeuksia ja siten henkilöstökulujaan.

Lisätietoja

Sanna Rantala, juristi
sanna.rantala@sttk.fi